

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/1326

Karar Tarihi : 17/7/2014

Başkan : Alparslan ALTAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
Engin YILDIRIM
Raportör : Selami ER
Başvurucu : Osman GEÇER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, iş akdinin feshinin iptali ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle açtığı davanın, yaklaşık 3,5 yılda tamamlandığını, iş akdinin feshedilmesine sebep olan işlemler dolayısıyla işleme katılan diğer çalışanların iş akitlerinin feshedilmemesi ve Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına karar vermesine rağmen kendisine işten çıkarılma cezası verildiğini, Mahkeme kararının gerekçesiz olduğunu belirterek, Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 8/2/2013 tarihinde İskenderun İş Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 22/4/2013 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölümün 20/5/2013 tarihli ara kararı gereğince başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 22/7/2013 tarihli görüş yazısı 5/8/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu Adalet Bakanlığı cevabına karşı beyanlarını yasal süresi içinde 15/8/2013 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile ilgili dava dosyasında yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun çalıştığı Bankada hakkında hazırlanan teftiş kurulu raporuyla mudilerin bilgisi ve rızası olmaksızın hesaplarından tediye ve tahsil işlemleri yaptığı, başka bir müşteri adına yine haberi olmaksızın kredi kullanıp kapattığı ve bu şekilde elde ettiği parayı kullandığı tespit edilmiş ve iş akdi işveren Banka tarafından 3/3/2009 tarihli disiplin kurulu kararına istinaden 1/6/2009 tarihinden itibaren feshedilmiştir.

8. İşveren Bankanın şikâyeti üzerine başvuru hakkında İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığınca 2009/6170 sayılı soruşturma dosyası açılmıştır. İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucağın ifadesini alıp gerekli araştırmayı yaptıktan sonra görevi kötüye kullanma suçu yönünden olayda başvurucağın kamu görevlisi olmadığı ve hesaplarından bilgileri olmaksızın kredi kullandırılan kişilerin kredileri kısa sürede faiziyle birlikte kapatıldığından zarar oluşmadığı gerekçesiyle 25/10/2010 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş, bu karar 11/1/2011 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Başvurucağın 23/6/2009 tarihinde İskenderun İş Mahkemesinde (Mahkeme) iş ağıdının haksız yere feshedildiğı gerekçesiyle işe iade davası açmıştır.

10. Mahkeme, ilk üç duruşmada davacı ve davalının cevap ve cevaba cevap dilekçelerini almış, delilleri toplamış ve şahitleri dinlemiş, 28/1/2010 tarihli üçüncü duruşmada İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığından dosyanın istenmesine karar vermiş, sonraki 8 duruşmada bahsedilen dosyayı bekletici mesele yaparak sonucunun beklenmesine, istenmesine ve incelenmesine karar vermiştir. Mahkeme 14/4/2011 ve 20/10/2011 tarihleri arasında yaptığı üç duruşmada ise 2008/8095 sayılı başka bir soruşturma dosyasının istenmesine ve incelenmesine karar vermiştir.

11. Mahkeme, 8/3/2012 tarihinde E.2009/523, K.2012/281 sayılı karar ile başvurucağın, müşterilerin bilgisi ve rızası olmaksızın hesaplarından para çekip yatırdığı, kredi kullandırıp kapattığı ve bu şekilde elde ettiği parayı kullandığı, hesaplarından kredi kullandırılan kişilerin banka müfettişine verdikleri ifadelerde kullanımın kendilerine ait olmadığını ifade ettikleri, daha sonra şikâyetlerini geri almalarının başvurucağın koruma amacına yönelik olduğu, başvurucağın savunmalarının tutarsız olduğu, bankaların güven ve itibar kurumları olduğu, iş sözleşmelerinin tarafların karşılıklı güvenine dayandığı, başvurucağın Bankacılık Kanununa aykırı davranışlarının tespit edildiğı ve bu güven sarsıcı durumdan sonra sözleşmenin sürdürülmesinin beklenemeyeceğı, bu nedenlerle feshin haklı sebebe dayandığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

12. İlk Derece Mahkemesinin kararı davacı tarafından temyiz edilmiştir. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, temyiz itirazlarını yerinde görmemiş ve “...dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına...” gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesinin kararını usul ve kanuna uygun bularak 8/11/2012 tarihinde E.2012/17382, K.2012/36899 sayılı kararıyla hükmü onamıştır. Karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

13. Kesinleşen karar 15/1/2013 tarihinde başvurucağın tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun “Usul ekonomisi ilkesi” kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

“Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür.”

15. 6100 sayılı Kanun'un "Diğer kanunlardaki yargılama usulü ile ilgili hükümler" kenar başlıklı 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Diğer kanunların sözlü yahut seri yargılama usulüne atf yaptığı hâllerde, bu Kanunun basit yargılama usulü ile ilgili hükümleri uygulanır."

16. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Fesih bildirimine itiraz ve usulü" kenar başlıklı 20. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Dava seri muhakeme usulüne göre iki ay içinde sonuçlandırılır. Mahkemece verilen kararın temyizi halinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir."

17. 4857 sayılı Kanun'un "Feshin geçerli sebebe dayandırılması" kenar başlıklı 18. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır."

18. 4857 sayılı Kanun'un "İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı" kenar başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"Süresi belirli olsun veya olmasın işveren, aşağıda yazılı hallerde iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeksizin feshedebilir:

...

II- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

...

e) İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması.

...

h) İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar etmesi.

ı) İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makineleri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara ve kayba uğratması.

III- Zorlayıcı sebepler:

...

İşçi feshin yukarıdaki bentlerde öngörülen sebeplere uygun olmadığı iddiası ile 18, 20 ve 21 inci madde hükümleri çerçevesinde yargı yoluna başvurabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 17/7/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruçunun 8/2/2013 tarih ve 2013/1326 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, iş akdinin feshinin iptali ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle açtığı davanın, ceza soruşturmasının sonucunun beklenmesi sebebiyle yaklaşık 3,5 yılda tamamlandığını, iş akdinin feshedilmesine sebep olan işlemler dolayısıyla kendisine işten çıkarılma cezası verilmesine rağmen, işleme katılan banka yönetmen yardımcısının ve yönetmeninin iş akdinin feshedilmediğini, Mahkemenin hakkındaki ceza soruşturmasında takipsizlik kararı verilmesini göz önünde bulundurmadan ret kararı verdiğini, temyiz davasını inceleyen Yargıtay dairesinin onama kararını gerekçesiz verdiğini belirterek, Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş ve iş akdinin haksız olarak feshedildiği gerekçesiyle mahrum kaldığı 22 yıllık kıdem tazminatının ödenmesi ile yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle elde edemediği 3 yıllık kazanç kaybının tazmin edilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığı İddiası

21. Başvurucu iş akdinin feshedilmesine sebep olan işlemler dolayısıyla kendisine işten çıkarılma cezası verilmesine rağmen, işleme katılan banka yönetmen yardımcısının ve yönetmeninin iş akdinin feshedilmediğini, Mahkemenin hakkındaki ceza soruşturmasında takipsizlik kararı verilmesini göz önünde bulundurmadan ret kararı verdiğini, bu nedenle adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı görüş yazısında, başvurucuyu işten çıkaranın özel kanun hükümlerine tabi bir banka olduğu, bu konuda kamu otoritelerince bir işlem tesis edilmediği, bu nedenle işten çıkarma uygulamasının kişi bakımından yetkinin dışında olduğu, Anayasa Mahkemesinin bir hak ihlali olmadıkça mahkemelerin maddi ve hukuki hatalarının bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği, başvurucunun işten çıkarılma gerekçesinin haksızlığından şikâyet ettiği ve bunun Mahkemece incelenip reddedildiği belirtilerek bu şikâyetler yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğunun düşünüldüğü ifade edilmiştir.

23. Başvurucu, Adalet Bakanlığının görüşüne karşı, işveren bankanın bir kamu bankası olduğu, sermayesinin tamamının Hazineye ait olduğu, daha önceleri personelinin de kamu personeli statüsünde olduğu, özel statüye geçmeyen personelin memur olarak başka kurumlara atandığı belirtilerek kredi vermede asıl sorumlu olan unvanlı personelin sadece uyarı cezası almasına rağmen kendisinin iş akdine son verildiği belirterek ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

24. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesine sebep olan işlemler dolayısıyla kendisine işten çıkarılma cezası verilmesine rağmen, işleme katılan banka yönetmen yardımcısının ve yönetmeninin iş akdinin feshedilmediğini belirterek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür de, kendisine Anayasa'nın 10. maddesinin ilk fıkrasında sayılan hangi nedene dayalı olarak veya hangi sebeple ayrı muamele yapıldığından bahsetmemiştir. Başvurucu esas olarak işten çıkarılma gerekçesinin haksızlığından ve bu konuda Mahkemece verilen kararın hatalı olduğundan şikâyet etmektedir. Başvurucunun emsal gösterdiği unvanlı personelin somut başvuruya konu olayda mudilerin hesaplarından bilgi ve rızaları olmaksızın para çekilmesi ve yatırılması ile kredi kullandırılması işlemlerinden sorumlulukları kontrol etme ve onaylamaya bağlı iken başvurucu işlemleri bizzat yapan kişi

olarak sorumludur. Bu sorumluluğa bağlı olarak yapılan teftiş incelemesi sonrasında farklı cezalar önerilmesi ve yetkili kurullarca onaylanması beklenmesi gereken bir sonuç olup, başvuruçunun şikâyetinin incelemesinde ayrıca eşitlik ilkesi yönünden değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

26. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır (B. No: 2012/1056, 16/4/2013, § 34).

27. İlke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

28. Başvuruya konu somut davada başvuruçunun hakkında hazırlanan teftiş kurulu raporuyla mudilerin bilgisi ve rızası olmaksızın hesaplarından tediye ve tahsil işlemleri yaptığı, başka bir müşteri adına yine haberi olmaksızın kredi kullanıp kapattığı ve bu şekilde elde ettiği parayı kullandığı tespit edilerek iş akdi feshedilmiştir. Başvuruçunun iş akdinin haksız yere feshedildiği gerekçesiyle açtığı işe iade davasında Mahkeme, 8/3/2012 tarihinde başvuruçunun müşterilerin bilgisi ve rızası olmaksızın hesaplarından para çekip yatırdığı, kredi kullanırıp kapattığı ve bu şekilde elde ettiği parayı kullandığı, başvuruçunun savunmalarının tutarsız olduğu, başvuruçunun bankacılık kanununa aykırı davranışlarının tespit edildiği ve güven sarsıcı bu durumdan sonra sözleşmenin sürdürülmesinin beklenemeyeceği, bu nedenlerle feshin haklı sebebe dayandığı gerekçesiyle (§§ 10-11) davanın reddine karar vermiştir.

29. Somut davada Mahkemece uyuşmazlığın çözümü için gerekli bilgi ve belgeler toplanarak inceleme yapılmış ve tanik ifadelerine başvurulmuş, başvuruçuya itirazlarını sunmak üzere imkân verilmiş ve bu iddia ve itirazları değerlendirilmiştir.

30. Açıklanan nedenlerle, başvuruçunun yargılamanın sonucuna yönelik iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik içermediği anlaşıldığından, başvuruçunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gereççeli Karar Hakkının İhlali İddiası

31. Başvuruçuyu Yargıtay onama kararının gerekçesiz olduğu, Anayasa'ya göre tüm mahkemelerin kararlarının gerekçeli olması gerektiğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Adalet Bakanlığının görüş yazısında, mahkeme kararlarının gerekçeli olmasının adil yargılanma hakkının bir gereği olduğu, ancak temyiz incelemesinde kararlarının tamamen gerekçeli olmak zorunda olmadığı, derece mahkemesiyle aynı görüşte olunması halinde o gerekçeyi kullanarak veya basit bir atıfla görüşünü karara yansıtmasının yeterli olduğu, bu anlamda somut başvuruya konu Yargıtay kararında yeterli gerekçenin yazılmış olduğu ifade edilmiştir.

33. Başvurucu, Adalet Bakanlığının gerekçeli karar hakkına yönelik görüşüne karşı cevap vermemiştir.

34. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

35. Anayasa'nın 141. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkı, mahkeme kararlarında kararların dayandığı hukuki gerekçenin yeterli açıklıkta gösterilmesini gerektirir. Bununla birlikte mahkeme kararlarının gerekçesinde tarafların tüm iddialarının ayrıntılı bir biçimde tartışılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Gerekçenin ayrıntısı davanın niteliğine göre değişmekle birlikte kararın hüküm kısmına dayanak oluşturacak hukuki bir gerekçenin kısa ve özet de olsa bulunmasının zorunlu olduğu açıktır (B. No: 2013/1034, 20/3/2014, § 33).

36. Temyiz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. Temyiz merciinin, yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin derece mahkemesinin kararını ve temyiz itirazlarını inceleyerek kararı onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (benzer yöndeki AIHM kararı için bkz. *Garcia Ruiz /İspanya*, B.No. 30544/96, 21/1/1996, § 28).

37. Somut olayda, Mahkemece, başvurunun temyiz başvurusunda da dile getirdiği iddialar tüm dosya kapsamı dikkate alınarak, hukuk kuralları ve diğer delillerle beraber incelenmiş ve davanın reddine karar verilmiştir (§§ 10-11). Yargıtay tarafından da Mahkemece verilen kararın gerekçesine atıf yapılarak ve bu gerekçe kabul edilerek hüküm onanmıştır (§ 12). Bu durumda Yargıtay kararının gerekçesiz olduğundan söz edilemez.

38. Açıklanan nedenlerle, başvurunun gerekçeli karar hakkına ilişkin iddiası yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin '*açıkça dayanaktan yoksun olması*' nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

39. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

40. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine iş mahkemesinde açtığı feshe itiraz davasının, yaklaşık üç buçuk yılda makul olmayan bir sürede tamamlandığını, dava

daha hızlı sonuçlandırılrsa idi kalan emeklilik süresini doldurup emekli olabileceğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

41. Adalet Bakanlığı görüş yazısında, makul süreye ilişkin değerlendirmede Anayasa Mahkemesinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) yaklaşımını benimseyerek yargılama sürecinin bütününe ele aldığını, AİHM'in ulusal mahkemelerin yasal süreye riayetlerine ilişkin yerel mevzuatı nasıl yorumladığı ve uyguladığını denetlemediğini, davanın başvuru açısından taşıdığı önemi bir değerlendirme kriteri olarak ele aldığını; somut başvuruda ilk derece mahkemesinin 33 ayda karar verdiğini, bu süre zarfında davanın esasını incelediği, tanık ifadelerine başvurduğu, tanık sayısının ve delil listesinde yer alan belgelerin fazla olduğu, davanın uzamasındaki en büyük nedenin İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığının başvuru hakkındaki 2009/6170 sayılı soruşturma dosyasının bekletici mesele yapılması olduğu ifade edilerek yargılama süresinin makul olup olmadığı incelenirken bu hususların göz önünde bulundurulması gerektiği yönünde beyanda bulunulmuştur.

42. Başvuru karşı beyan dilekçesinde, Mahkemenin ret kararını dayandırdığı gerekçelerin tamamının bekletici mesele yapılan soruşturma dosyası sonuçlanmadan önce de mevcut olduğunu, soruşturma dosyasının beklenmesinin davaya hiçbir katkısı olmadığını, soruşturma lehine sonuçlandığı halde davanın reddedildiğini, dolayısıyla yargılamanın uzamasının makul gerekçesi bulunmadığını beyan etmiştir.

43. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

44. Anayasa'nın "*Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması*" kenar başlıklı 141. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."

45. Sözleşme'nin "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kamunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

46. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39).

47. Adil yargılanma hakkı Devlete uyuşmazlıkların makul süre içinde nihai olarak sonuçlandırılmasını garanti edecek bir yargı sistemi kurma ödevi yükler. İş akdinin işveren tarafından haksız yere feshedildiğini düşünen bir çalışanın, bu işlemin hukuka

uygunluğu hakkında kısa sürede bir yargı kararı verilmesinde önemli bir kişisel yararı bulunmaktadır. Zira işten çıkarılmak suretiyle geçim kaynağını kaybeden bir bireyin hukuki durumunun ivedilikle açıklığa kavuşturulması gerekir. Bir birey, geçim kaynağı olmaksızın hukuki durumunun uzun süre belirsiz bırakılması halinde, bu durumdan olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekir (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

48. Makul süre incelemesinde; yargılamaya intikal eden maddi vakıalar ve ispat araçlarından oluşan dava malzemesinin veya uygulanacak hukuk kurallarının karmaşık olması; tarafların genel olarak yargılama sürecindeki tutumu, yargılama sürecinin uzamasındaki etkisi ve usuli haklarını kullanırken gereken dikkat ve özeni gösterip göstermedikleri; yargı makamları yanında dava süreciyle ilgili kamu gücü kullanan tüm devlet organlarına atfedilebilir yapısal sorunlar ve organizasyon eksikliğinden kaynaklanan bir gecikme olup olmadığı ve yargılamanın süratle sonuçlandırılması hususunda gerekli özenin gösterilip gösterilmediği; başvuru için hukuki korumanın bir an önce gerçekleştirilmesindeki yararının ne olduğu gibi davanın niteliği ve niceliğine ilişkin birçok hususun birlikte değerlendirilerek karar verilmesi gerekmektedir (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 49).

49. Kanun koyucu, feshe itiraz davalarının özel önemini dikkate alarak diğer iş davalarına oranla daha hızlı bir şekilde karara bağlanması için 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinde özel hükümlere yer vererek feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade davalarının seri muhakeme usulüyle mahkemelerce iki ay içinde; bu davaların temyiz incelemesinin de bir ay içinde sonuçlandırılması yönünde düzenleme yapmıştır (Bkz., B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 61). Kanun'un 20. maddesinde mahkemeler için öngörülen bu süreler hak düşürücü nitelikte değildir. İşe iade davalarının sonuçlandırılması için öngörülen iki aylık süre, mahkemelere yönelik bir süre olduğundan düzenleyici nitelikte olup, mahkemeler bu sürede davayı sonuçlandıramasalar da daha sonra verdikleri kararların geçerli olduğunda şüphe yoktur (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 62).

50. Bunun yanında 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinde uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerektiği belirtilmiş, bu amaçla 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinde olduğu gibi daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Bu durumda işe iade davalarında da takip edilmesi gereken yargılama usulü 6100 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1/10/2011 tarihinden itibaren basit yargılama usulü olmuştur (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 64). Basit yargılama usulü, 6100 sayılı Kanun'un 316. maddesinde yer alan davalar ile kanunlarda açıkça belirtilen bazı davalarda uygulanan ve yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilir dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 65).

51. 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesindeki sürelerin düzenleyici nitelikte süreler olduğu, yapılması gereken duruşmalar ve duruşma aralıkları, bilirkişi raporlarının beklenmesi, şahitlerin dinlenmesiyle tebligat işlemleri göz önünde bulundurulduğunda, bu sürelerin aşılabilmesi görülmektedir. Bu nedenle öngörülen süreyi aşan her yargılamanın süresinin makul olmadığı ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği söylenemez. Bununla birlikte işe iade davalarının başvuru açısından taşıdığı değer ile davanın kısa sürede bitirilmesindeki başvuru kişinin kişisel yararı göz önüne alındığında bu davaların süre yönünden diğer davalarla aynı nitelikte olduğu da söylenemez (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 67).

52. Başvuru konusu olayda, iş akdi işveren tarafından feshedilen başvurucunun 23/6/2009 tarihinde açtığı feshine itiraz davasında Mahkeme, 2009/6170 sayılı soruşturma dosyasını bekletici mesele yapmış ve bu soruşturmada verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi sonrasında yargılamayı yaklaşık 2 yıl 8 ayda tamamlayarak 8/3/2012 tarihinde ret kararı vermiştir. Davanın temyiz incelemesi de Yargıtay dairesinin 8/11/2012 tarihinde verdiği onama kararı ile 8 ayda tamamlanmıştır. Bu durumda iki dereceli yargılama sisteminde davanın 3 yıl 4 ay sürdüğü anlaşılmaktadır.

53. Davanın uzamasındaki esas nedeni 28/1/2010 tarihli davanın üçüncü duruşmasından 20/10/2011 tarihli duruşmaya kadar geçen yaklaşık 1 yıl 9 aylık sürede İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığının başvurucu hakkında yürüttüğü soruşturma dosyasının bekletici mesele yapılmasıdır. Bu süre içinde davanın esasına yönelik yargılama faaliyeti devam etmemiş ve soruşturmanın sonuçlanmasından sonra mahkeme işin esasını incelemeye devam ederek karar vermiştir.

54. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu feshine itiraz davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf ve tanık sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına sebep olduğu da söylenemez. Sonuç olarak iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların özellikle de işe iade talebini içeren feshine itiraz davalarının niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati dikkate alındığında, 3 yıl 4 ay gibi bir sürenin makul olmadığı aşikârdır.

55. Belirtilen nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan "*makul sürede yargılanma hakkının*" ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

56. Başvurucu, uğradığı haksızlık nedeniyle mahrum kaldığını iddia ettiği 22 yıllık kıdem tazminatı ile uzun yargılama nedeniyle kaybettiği 3 yıllık gelir kaybı karşılığı tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

57. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvurucunun tazminat talebi konusunda değerlendirme yapılmamıştır.

58. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

59. Başvurucu uğradığı haksızlık nedeniyle mahrum kaldığını iddia ettiği 22 yıllık kıdem tazminatı ile uzun yargılama nedeniyle kaybettiği 3 yıllık gelir kaybı karşılığı tazminat talep edilmişse de başvurucunun makul süre dışındaki şikâyetleri kabul edilemez bulunmuştur. Başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlalle iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

60. Başvurucu açısından işe iade konulu davanın başvurusunun kişisel zararı göz önünde bulundurulduğunda, yaklaşık 3 yıl 4 ay süren yargılama sürecinin uzunluğu sebebiyle başvurucuya yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında davanın başvuru için taşıdığı değer de dikkate alınarak takdiren 3.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

61. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurusu ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurunun,

1- Yargılamanın sonucuna ilişkin şikâyetler yönünden “açıkça dayanaktan yoksun olması”,

2- Gereçeli karar hakkına yönelik şikâyet yönünden “açıkça dayanaktan yoksun olması”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3- Yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyet yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Osman GEÇER'e 3.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurusunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

F. Kararın bir örneğinin ilgili mahkemesine gönderilmesine,

17/7/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM